

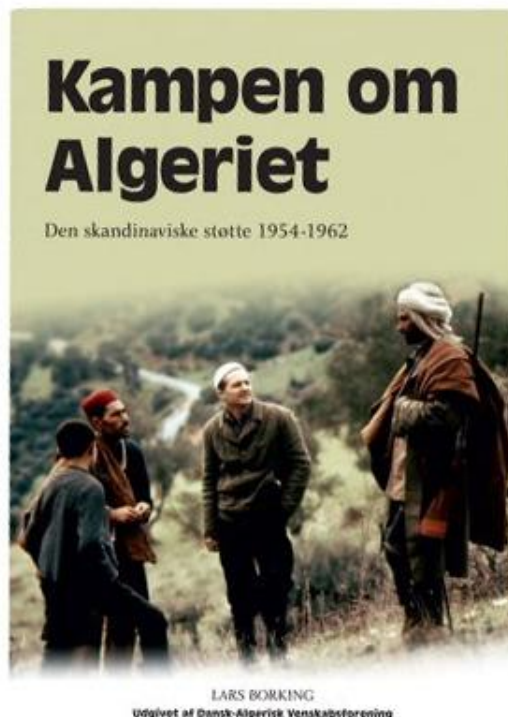
Från *Arbetarmakt* 7/2 2013

P-O Mattson

Femtio år sedan den franska imperialismen besegrades i Algeriet

Det har nu gått femtio år sedan den franska imperialismen gav upp och överlät Algeriet till algerierna. Fransmännen koloniserade Algeriet under perioden 1830 till 1847. Det var dock inte bara invånarna som underordnades franska myndigheter, bosättare skickades också i stort antal för att även rent fysiskt kolonisera området. Algeriet ligger på andra sidan Medelhavet från Frankrike sett och i och med det stora antalet bosättare kom landet att betraktas och administreras som om det var en del av själva Frankrike.

Algerierna kämpade mot fransmännen under olika faser av koloniseringen. Det var först 1954, samtidigt som den anti-koloniala kampen blossade upp på många andra håll, som kampen inleddes på bred front. Det skulle ta åtta års hård kamp innan fransmännen gav upp. Årtalet 1954 är betydelsefullt för att förstå varför den algeriska kampen bröt ut just då. Det var det året som den franska imperialismen besegrades vid Dien Bien Phu av vietnamesiska styrkor under stalinistisk ledning av Vietminh med dess legendariske ledare Ho Chi Minh. Dien Bien Phu var en starkt befäst fransk bas i Vietnam och när franska trupper tvingades kapitulera i maj 1954 – bilder av besegrade franska trupper som vandrar ut från basen med händerna över huvudet under övervakning av vietnamesiska soldater fick en oerhörd symbolisk betydelse – blev det en kraftfull impuls för andra som förtrycktes av den franska imperialismen. Det gick att besegra imperialisterna!

Solidaritetsrörelser

I samband med att det nu gått femtio år sedan Algeriet befriades har flera böcker uppmärksammat den solidaritetsrörelse som växte fram i flera europeiska länder. Först och främst är det tidskriften *Revolutionary History* som låtit Ian Birchall sammanställa en diger volym med

material om solidariteten: *European Revolutionaries and Algerian Independence 1954–1962*.¹ I Danmark har det också publicerats en mindre volym med titeln *Kampen om Algeriet: Den skandinaviske støtte 1954–1962* av Lars Borking (Dansk-Algerisk Venskabsforening 2012). Redan 2010 utkom också Fritz Kellers avhandling *Gelebter Internationalismus: Österreichs Linke und der algerische Widerstand (1958–1963)* om den österrikiska solidariteten.

Det är en fascinerande läsning som visar att det innan solidaritetsrörelsen med Vietnam växte fram i mitten av 1960-talet fanns en på flera håll imponerande solidaritetsrörelse med den anti-koloniala kampen. Solidariteten med kampen i Algeriet blev på flera håll, främst i Frankrike och Tyskland, även en viktig förutsättning för den radikala vänster som sedan växte fram mot slutet av 1960-talet.

Det franska kommunistpartiet (PCF) hade en skandalös ståndpunkt i förhållande till algeriernas kamp. Partiet röstade 1956 för de ”speciella fullmakter” som gav militären möjlighet att i stor skala använda tortyr mot misstänkta ”terrorister”. Strävan efter en allians med socialisterna i regeringen fick gå före solidariteten med en befrielseörelse. Det kom att öppna ett utrymme där den radikala vänstern kunde växa och spela en helt annan roll än tidigare.

Den franska staten splittras

I slutet av 1956 fanns det 450 000 franska soldater i Algeriet. I mars 1956 röstade nationalförsamlingen för att ge ministern för Algeriet ”speciella fullmakter” och han kunde därmed styra med hjälp av dekret. Polisens befogenheter överfördes till armén som därmed fick rätt att gripa och förhöra misstänkta. Den franska armén fick under senare delen av kriget en ställning som är ovanlig i en parlamentarisk demokrati. I oktober 1956 kapades exempelvis ett flygplan med Ben Bella och andra ledare för befrielsefronten FLN av franska flygvapnet utan regeringens godkännande. Syftet var att sabotera förhandlingar mellan den av socialisterna ledda franska regeringen och FLN:s ledning. Den franska militären kom delvis också mot slutet av kriget att uppträda mot den folkvalda regeringen och delar av den högsta militära ledningen försökte sig också på en statskupp.

¹ En del av detta finns översatt till svenska på marxistarkivet: [Befrielsekriget i Algeriet, kort historik](#) av Ian Birchall och [Brödernas kamrater \(om solidaritetsrörelsen med befrielsekampen i Algeriet\)](#) av Sylvain Pattieu.

Kampen i Algeriet utlöste en konflikt inom den franska staten som hotade att helt vända den fjärde republiken över ända. När den så kallade republikanska fronten vann valet i januari 1956 blev socialisten Guy Mollet premiärminister. Bakom segern fanns en vag önskan om att hitta en lösning på konflikten. Våldet var dock så omfattande i Algeriet att valet inte kunde genomföras där. När sedan Mollet besökte Algeriet en månad senare möttes han av en mobb med bosättare som bombarderade honom med tomater. Besöket fick Mollet att överge försök till en uppgörelse och att i stället fortsätta med att undertrycka upproret. Den upptrappning av fransk militär närvaro som följde ledde bland annat till omfattande motstånd bland inkallade reservister och värnpliktiga.

Brutalitet

Under hösten 1956 inträffade den fransk-brittiska invasionen av Egypten, som utlöstes av den egyptiske ledaren Nassers förstärkning av Suezkanalen. Mollets deltagande drevs också fram av hans tro att det algeriska FLN styrdes från Egypten. Han beskrev FLN som ”en handfull galningar och kriminella” som får sina order från annat håll.

Fransmännen både avrättade och torterade algeriska fångar. FLN inledde under 1957 en kampanj med bomber för att besvara den franska brutaliteten. Den strid som då inleddes när fransmännen försökte krossa FLN:s organisation i huvudstaden Alger utgör handlingen i italienaren Pontecorvos berömda film *Slaget om Alger* från 1966. FLN genomlevde något av ett militärt nederlag men kampen fortsatte i bergen och på landsbygden. Fransmännens militära överlägsenhet var uppenbar, men det var andra faktorer som så småningom kom att förändra styrkeförhållandena. Bland dessa intar solidaritetsrörelserna en framträdande plats.

Nyheter om de franska truppers brutalitet mot en befolkning som saknade moderna vapen kom trots förbud och censur att få stor spridning. Den första berättelsen om tortyr som uppmärksammades på bred front var en bok av Henri Alleg. Alleg var en fransk kommunist som levde i Algeriet och stödde algeriernas kamp för självständighet. Han greps och torterades svårt men lyckades smuggla ut en redogörelse för vad som pågick hos den franska säkerhetspolisen och militären. Den sålde omedelbart i 66 000 exemplar innan den förbjöds. En senare illegal upplaga sålde i 90 000 exemplar.

Militären revolterar

De hela tiden stigande kostnaderna för kriget utlöste en budgetkris i Frankrike. Det politiska systemet var mycket instabilt och regering efter regering byggde på sköra koalitioner. Under fjärde republikens elva år hade landet 21 premiärministrar. Politiska kriser var vardagsmat. I maj 1958 inträffade ett uppror bland militärer och bosättare i Algeriet som krävde en regering ledd av Charles de Gaulle, ”hjälten” från andra världskriget. Det ledde till att den fjärde republiken bröt samman under hot om inbördeskrig. De Gaulle övertog regeringsmakten till priset av en folkomröstning om en ny konstitution och därmed den femte republiken. Han valdes sedan till president.

Från början trodde alla initierade att de Gaulle var en stark anhängare av ett franskt Algeriet. När han i juni 1958 besökte Alger, jublade åhörarna när han deklarerade: ”Jag har förstått er”. Han undvek dock att tala om ett franskt Algeriet. De Gaulle var en mycket klokare försvarare av den franska imperialismen än både militären och bosättarna, som inte insåg att det inte längre var nödvändigt att behålla Algeriet på det gamla, koloniala sättet.

Mot slutet av 1958 vädjade de Gaulle direkt till FLN och erbjöd en ”de modigas fred” och en amnesti för fångar. Året därpå talade han om ”självbestämmande” och erbjöd Algeriet att avskilja sig från Frankrike. De högerkrafter som fört de Gaulle till makten, insåg nu att de Gaulle lurat dem. I januari 1960 organiserade därför bosättare i Alger, med stöd av delar av

militären, ett uppror. Barrikader byggdes men de Gaulle vägrade att ge efter och revolten bröt samman.

Splittringen mellan regeringen å ena sidan och bosättare och militär å den andra visade för FLN att fienden var splittrad och att kampen kunde intensifieras. Året därpå, i april 1961, organiserade fyra generaler i Alger en statskupp, men den misslyckades efter att de Gaulle uppmanat de värnpliktiga att vägra lyda order. En del ledande militärer gick då under jorden, varav den mest kände var general Salan. De arbetade med en underjordisk terrorgrupp som kallades OAS (Hemliga arméorganisationen). OAS utförde en mängd terrordåd och försökte även döda de Gaulle. Den franska militären splittrades alltså och en öppen kamp inleddes mellan olika delar av den härskande klassen.

Det franska motståndet

Även om FLN:s militära ställning försvagades efter kampen om Alger, kom kriget långsamt att bli outhärdligt för en majoritet av fransmännen. Redan i mars 1959 föredrog 71 procent av de tillfrågade i en undersökning förhandlingar med FLN. De nätverk som aktivt stödde FLN, de så kallade ”väskbärarna”, omfattade antagligen inte mer än mellan 500 och 1 000 personer, men deras inverkan på den allmänna opinionen var betydande.

När Francis Jeanson, organisatören av det viktigaste nätverket, i sin frånvaro ställdes inför rätta och dömdes 1960, fick det stor uppmärksamhet. I september 1960 publicerades ett manifest som undertecknats av 121 intellektuella och kända personer (Jean-Paul Sartre, Simone de Beauvoir m.fl.). Manifestet deklarerade sitt stöd för både de som vägrade att strida och de som ”erbjuder hjälp och skydd till algerier som förtrycks i det franska folkets namn”. Även om manifestet fick betydande uppmärksamhet, och en del av undertecknarna straffades, kom legala aktiviteter mot kriget, framför allt bland studenterna, att spridas och bli allt vanligare.

I oktober 1961 organiserade FLN en demonstration i Paris i trots mot det utgångsförbud som införts för algeriska arbetare. Den angreps av polisen och – vilket först för några år sedan blev helt klarlagt – fler än 200 personer dödades. En exempellös brutalitet släpptes lös från en poliskår genomsyrad av rasism och under ledning av huvudstadens polischef Maurice Papon, före detta nazikollaboratör under andra världskriget. Några månader senare, i februari 1962, angrep polisen en demonstration mot OAS som organiserats av kommunistpartiet och nio personer dödades. Det resulterade i omfattande strejker och demonstrationer.

Algeriet blir självständigt

Under 1961 stod helt klart för de Gaulle att det inte fanns något alternativ förutom direkta förhandlingar med FLN. Han var beredd till betydande eftergifter, framför allt släppte han kravet på fransk kontroll över den algeriska delen av Sahara med dess råvarutillgångar. Hemliga förhandlingar inleddes i början av 1962 och i mars undertecknades ett avtal i Évian. Avtalet blev föremål för en folkomröstning i april och fick stöd av 65 procent. OAS inledde en slutkampanj med ”den brända jordens taktik” men kunde inte förhindra att Algeriet blev självständigt den 5 juli 1962. De samlade franska förlusterna uppgick då till omkring 25 000. Omkring 300 000 algerier dödades i samband med befrielsekampen.

I september 1962 blev Ahmed Ben Bella president och tycktes föra den nya staten i radikal riktning. Kommittéer för arbetarnas självstyre inrättades, men redan 1965 störtades Ben Bella i en statskupp ledd av Houari Boumediène, en annan ledare inom FLN.

Den franska vänstern

MNA (Mouvement National Algérien), den rörelse som under lång tid kämpat för självständighet, men som främst arbetade med politiska medel, blev också föremål för FLN:s aktioner.

FLN bestämde sig för att helt utplåna MNA och det ledde till en rad mord och även massakrer (som den mot byn Mélouza i Algeriet där 300 bybor dödades). MNA behöll länge ett starkt stöd bland algeriska arbetare i Frankrike, vilket ofta ledde till väpnade sammanstötningar med FLN. Omkring 4 000 människor dödades i dessa strider mellan de två rörelserna.

Kampen fördes inte bara i Algeriet utan också i själva Frankrike. Redan 1954 fanns det 200 000 algeriska arbetare i Frankrike och 1960 var de så många som 350 000. De kom att bli en viktig bas för FLN, som fick en stor del av sitt ekonomiska stöd därifrån. Insamlingen skedde inte alltid frivilligt. Dessa pengar fraktades sedan av européer som ingick i olika nätverk för solidaritet med algeriernas kamp.

Den franska vänstern genomgick en djupgående omvandling i samband med det algeriska kriget. Socialisterna i SFIO gick in i en lång period som präglades av både motgång och nedgång. Redan 1955 bildades Mouvement Uni de la Nouvelle Gauche (nya vänsterns förenade rörelse) med flera ledande före detta trotskister i spetsen (Yvan Craipeau och Pierre Naville). Socialistpartiets vänsterflygel bröt sig ut och deltog i bildandet av det vänster-socialistiska Parti Socialiste Unifié (PSU, förenade socialistiska partiet). En betydande strömning växte fram till vänster om både SFIO och det franska kommunistpartiet. Många av dessa aktivister kom att spela en framträdande roll både under majrevolten 1968 och den radikaliserings som sedan präglade den franska arbetarrörelsen.

Ian Birchalls urval innehåller dokument från en rad olika delar av den radikala vänstern i Frankrike, men han förlitar sig i hög grad på en avhandling av Sylvain Pattieu.² Det fanns betydande skillnader mellan olika grupper och i det stora hela var det bara frihetliga anarkister och trotskister som redan i november 1954 insåg att ett anti-kolonialt krig inletts.

Anarkisterna i Fédération Anarchiste (FA) präglades inte oväntat av anarkismens problem med att göra skillnad mellan förtryckta nationers nationalism och imperialistiska staters nationalism. FA motsatte sig repressionen men jämställde de två typerna av nationalism och kunde i enlighet därmed i slutändan inte ta ställning. Samma inställning präglade i hög grad den trotskistiska strömning som senare blev Lutte Ouvrière men som då var känd genom sin publikation *Voix Ouvrière*.

Den franska sektionen av Fjärde Internationalen (FI) splittrades i samband med rörelsens stora splittring 1953. Det uppstod två grupper med samma namn: Parti Communiste Internationaliste (PCI). Majoriteten under ledning av Pierre Lambert stödde framför allt MNA under Messali Hadjs ledning. Det innebar att man tog ställning i den inbördes konflikten i den algeriska rörelsen. Lambertisterna gick så långt att man hävdade att MNA var ett proletärt parti i enlighet med bolsjevik-leninistiska principer.

Minoriteten i den franska sektionen under ledning av Pierre Frank, som bedrev ett mycket hemligt entristiskt arbete i PCF, gav sitt huvudsakliga stöd till FLN men vägrade att helt bryta alla band med andra delar av den algeriska rörelsen. En av de frihetliga grupperna, Fédération Communiste Libératrice (FCL), hamnade på ungefär position som Franks PCI även om huvudstödet riktades till MNA. MNA:s relativt starka inplantering bland algeriska arbetare i Frankrike, och relativt svaga ställning i Algeriet, fick en del av den radikala vänstern att överskatta dess betydelse i kampen.

Den första fransman som dömdes för politisk aktivitet till stöd för algeriernas kamp var en frihetlig aktivist vid namn Pierre Morain. Han hämtades på sin arbetsplats efter att i juni 1955 ha delat ut flygblad och förhördes under en hel dag. Domen löd på fem månaders fängelse för brottet att ha utsatt statens inre säkerhet för fara. En av dem som stödde honom offentligt var

² På marxistarkivet: [Brödernas kamrater \(om solidaritetsrörelsen med befrielsekampen i Algeriet\)](#)

André Marty, stalinistisk veteran och ledare för internationella brigaderna i spanska inbördeskriget, som utesluts ur PCF 1952. Över huvud taget växte det fram en tidigare sällan skådad solidaritet inom de kretsar som motsatte sig den franska imperialismens krig i Algeriet.

Vid samma tid drabbades också lambertistiska militanter av repression. Repressionen drabbade först de som stödde MNA, eftersom den franska staten vid den tiden ansåg MNA vara den ledande nationalistiska organisationen. Senare blev Lamberts PCI i stor utsträckning marginaliserade i den algeriska frågan genom sin envisa vägran att överge sitt exklusiva stöd till MNA.

Fram till den punkten handlade det om frågor som rörde yttrandefriheten. Pierre Franks PCI kom senare att straffas för underjordiska aktiviteter av ett helt annat slag. Bland annat tryckte man FLN:s tidning och transporterade den till organisationens adresser.

Radikalisering

Den framtida ledaren för Fjärde Internationalens franska sektion, Alain Krivine, är ett slags typfall när det gäller den radikalisering som solidariteten med kampen i Algeriet ledde till. Krivine var 16 år 1957 och mycket aktiv medlem i PCF:s ungdomsförbund. Under den demokratiska ungdomens sjätte världsfestival i Sovjetunionen i juli och augusti 1957 organiserade han ett möte med en delegation från FLN. Algerierna kritiserade då PCF:s ståndpunkt i fråga om Algeriet och Krivine blev utskälld av sina egna ledare för sitt initiativ.

När han återvände till Frankrike inledde Krivine sin brytning med stalinismen och bestämde sig för att kämpa för algeriernas sak. Vad han inte visste var att hans två bröder, den äldre Jean-Michel och tvillingbrodern Hubert, redan var medlemmar i Franks PCI som entrister. Hubert var också redan medlem i ett nätverk för stöd till FLN.

Även i Tyskland organiserade den del av Fjärde Internationalen som leddes av Michel Pablo inte bara stöd utan deltog aktivt i att förse FLN med vapen. Georg Jungclas skaffade exempelvis tillsammans med andra tyska kamrater ett garage i Köln som var avsett att lagra vapen som senare skulle transporteras vidare.

I franska fabriker uppstod olika metoder för att skydda algeriska militanter som jagades av polisen. Många franska arbetare deltog också i de ofta mycket finurliga sätt på vilka man hindrade eller fördröjde polisen för att sedan i all tysthet smugla ut den som hotades av häktning. Bland alla dokument som Birchall samlat för att komplettera Pattieus avhandling är det intervjun med Henri och Clara Benoît som är speciellt intressant. De var anställda vid Renaults fabrik i Billancourt utanför Paris, en anläggning med omkring 36 000 anställda. De var också militanter i CGT, den fackliga federation som leddes av PCF. Deras berättelse ger många konkreta detaljer om alla de inblandade (MNA, FLN, PCF, CGT m.fl.) och hur de agerade i vardagen.

Filosofen Francis Jeanson, lärjunge till Jean-Paul Sartre, byggde upp ett mycket effektivt nätverk för stöd till FLN. Nätverket hade till och med en månatlig budget som utbetalades från FLN och som gjorde det möjligt att ha heltidsanställda. Jeanson och hans medhjälpare smugglade inte bara pengar till FLN, utan organiserade också besök av FLN:s ledare i olika länder, man tryckte också flygblad, tillhandahöll "säkra" lägenheter och tillverkade falska pass.

Det blev ofta också nödvändigt att skydda möten som förespråkade algerisk självständighet från högergrupper. Den före detta trotskisten Craipeau organiserade 1955 försvaret av ett av de första offentliga mötena om kriget. Förutom algerier som deltog i mötet, försvarades mötet av 50 ordningsvakter med järnrör som lyckades driva bort 300 högerextremister som försökte stoppa mötet.

Illusioner om FLN

Det mod som franska militanter uppvisade i sitt stöd för algeriernas kamp kan inte ifrågasättas. De räddade utan tvivel den franska vänsterns och arbetarrörelsens anseende. Pattieu ställer dock flera frågor som pekar på starka illusioner om FLN i delar av den radikala vänstern. Framför allt var det Franks PCI och andra mindre grupper som fullt och fast trodde att den franska vänstern skulle kunna påverka FLN i socialistisk riktning. En del ledare i FNL, och särskilt de som hade kontakt med den franska vänstern, anammade en marxistisk vokabulär för att vinna stöd. Å andra sidan såg de noga till att de franska radikalerna inte skulle kunna påverka deras egen kader.

Ett av de främsta exemplen på det illegala stödet till FLN, är den vapenfabrik i Marocko som Fjärde Internationalens ledare Michel Pablo föreslog FLN att han skulle upprätta för att tillverka vapen som var svåra att få tag på. Fabriken var i verksamhet från 1959 och maskerades som en fabrik för tillverkning av marmelad. Utrustningen kom från Östeuropa och den drevs framför allt av algerier men också yrkesarbetare från Europa, de flesta trotskister.

Pablo blev också ombedd av FLN att tillverka falska franska franc för att finansiera verksamheten men också för att destabilisera den franska ekonomin. Pablo informerade inte den övriga ledningen i Fjärde Internationalen utan inledde arbetet med hjälp av en av ledarna i den nederländska sektionen, Salomon Santen. Tryckeriet som skulle tillverka de falska sedlarna råkade dock anställa en polisinformator och hela planen gick om intet. I juni 1960 gjorde polisen räd i tryckeriet och Pablo och Santen ställdes inför rätta i juni 1961. Trots betänkligheter inför Pablos egenmäktiga verksamhet beslutade FI att driva en omfattande kampanj för deras frigivning.

Efter FLN:s seger 1962 blev Pablo, som från början kom från Egypten, rådgivare till Ben Bella och bosatte sig med flera anhängare i Algeriet. Även anhängare till Pierre Frank och Ernest Mandel bosatte sig där. När stora delar av Fjärde Internationalen återförenades 1963 – i praktiken innebar det att de europeiska grupper som leddes av Pablo, Frank och Mandel gick ihop med amerikanska Socialist Workers Party – fann sig Pablo plötsligt i minoritet. Hans förslag att flytta FI:s centrum till Alger röstades ned och han bröt tillsammans med sina anhängare med FI och organiserade en egen internationell tendens.

Slutet för Pablos algeriska verksamhet blev abrupt när Boumediènes statskupp inträffade 1965. De greps och utvisades och några av dem torterades på ett sätt som påminde om den franska polisens och militärens tortyr av FLN:s egna militanter.

I en särskild not försöker Ian Birchall förklara skillnaden mellan MNA och FNL. Han hävdar att det inte fanns någon programmatisk skillnad, trots lambertisternas entusiastiska påståenden om motsatsen. Mot slutet av 1950-talet insåg Lambert sitt misstag och började släppa det ensidiga stödet till MNA. Den som själv vill och kan följa turerna i Lamberts hållning kan numera ladda ned gruppens tidning *La Vérité* på arkivet CERMTRI:s hemsida. Där finns alla nummer av tidningen från 1952 till 1961.

Solidaritet i Österrike

I Fritz Kellers redogörelse för solidaritetsrörelsen i Österrike spelar arbetet för att få hem landsmän från Främlingslegionen en stor roll. Enligt legionens egna beräkningar deserterade 3 400 soldater på algerisk mark från 1954 till 1962. Keller beskriver utförligt det arbete som utfördes för att få främlingslegionärer med österrikiskt och ungerskt ursprung att desertera. Keller har försett sin bok med en rad intressanta illustrationer som belyser det omfattande och ofta konspirativa arbete som utfördes.

Förutom detaljerade analyser och livsskildringar är Keller också intresserad av skillnaderna mellan solidaritetsrörelserna i olika europeiska länder. Han systematiserar sin jämförelse i följande uppställning:

I Storbritannien och Nederländerna fanns solidaritetsgrupper som främst sysslade med humanitär hjälp, speciellt för algeriska flyktingar i Marocko och Tunisien. I Italien och Belgien var det framför allt i frihetliga miljöer som solidariteten organiserades. Liksom i Frankrike kom detta att bli en viktig språngbräda för den nya vänster som växte fram till vänster om socialdemokratien och stalinismen.

I Tyskland, Österrike och Schweiz handlade det i hög grad om att återföra legionärer till hemlandet med hjälp av både legala och illegala medel. Antalet legionärer från Tyskland och Österrike var ganska stort på grund av ländernas tillstånd efter andra världskriget. En del, som trotskisten Georg Jungclas, var också flitiga bärare av resväskor med FLN:s pengar. En annan tysk trotskist, Jakob Moneta, använde dessutom sin anställning vid västtyska ambassaden i Paris för att utföra uppdrag i skydd av diplomatisk immunitet. I de tysktalande länderna fanns det också – delvis som resultat av trotskistisk entrism, delvis som resultat av den antifascistiska kampens radikaliserande inverkan, större möjligheter att använda de etablerade socialdemokratiska organisationerna och kanalerna för både legal och illegal solidaritet.

I bedömningen av de olika politiska riktningarnas värde för FLN noterar Keller följande: trotskisterna spelade en speciell roll i FLN:s planering. Trotskisterna hade en kader som var van att uppträda internationellt och förfogade över en struktur med mindre grupper som var aktiva i hela Europa. De hade dessutom erfarenheter av konspirativt arbete. FLN ansåg dem därför speciellt lämpade för rollen som specialister när det gällde specialuppdrag utanför legaliteten. FLN samarbetade dessutom direkt med Fjärde Internationalens ledning.

Danmark och Sverige

Lars Borkings lilla bok om solidariteten i Skandinavien har naturligt nog sitt största fokus på den danska rörelsen. Boken består till stor del av intervjuer med ett antal personer som på olika sätt var aktiva i solidariteten i Danmark, Norge och Sverige. Förutom en rad personer med socialdemokratisk anknytning finns det ett par intervjuer som är speciellt intressanta. Det gäller dels den danske trotskisten Poul Møller, dels Sköld Peter Matthis från Sverige.

Møller berättar bland annat att han och några andra danska trotskister skickade ett telegram till en konferens i Afrika där representanter för FLN deltog. Telegrammet antydde att avsändarna var beredda att skicka frivilliga för att kämpa mot den franska kolonialmakten. De bildade sedan en förening med namnet Det Frie Algiers venner, som sedan skickade in en ansökan till justitiedepartementet för att få tillstånd att skicka frivilliga. Det var mest tänkt som en provokation – vilket kanske säger en del om de danska trotskisternas verksamhet vid den tiden. Det uppskattades dock inte av Georg Jungclas, som under andra världskriget varit bosatt i Danmark, och som anlände och gav danskarna en ordentlig utskällning (eller ”skideballe” som det kan heta på danska).

Jungclas hade givetvis en poäng. Ansökan fäste onödig uppmärksamhet på kontakter mellan Fjärde Internationalen och FLN samtidigt som Pablo förde långtgående förhandlingar just med FLN. Ganska snart efter Jungclas avbasning fick Møller och hans kamrater besök av Pablo själv, som inte alls var lika negativ. Møller beskriver Pablo som en ”meget spændende person” I efterhand kan han tycka att Pablo var ”lidt for revolutionsromantisk”. Pablos uppdrag till Møller och hans kamrater var att skaffa material till vapenfabriken i Marocko.

Tillsammans med två andra trotskister, Gunnar Jensen och Preben Kinch, skaffade Møller rör, fjädrar och verktygsmaskiner som exporterades till Marocko med hjälp av fraktsedlar som beskrev innehållet som komponenter till bevattningsanläggningar. Møller arbetade vid den

tiden i hamnen i Köpenhamn och såg solidariteten med algerierna som ”en del af den koloniale frigørelse” och hoppades att den skulle gå i socialistisk riktning.

En annan insats som Møller berättar om är när Preben Kinch på sin motorcykel åkte till Bryssel för att hämta pengar för utgivning av tidningen *Algier Frit* och för inköp av material. Pengarna hade han placerat hoprullade i en tidning. En annan verksamhet var att gruppen köpte in en pappersfirma i Köpenhamn och på det sättet finansierade en del av verksamheten. Mot slutet upphörde man dock att betala fakturorna och använde pengarna i stället till att köpa in rör och fjädrar.

I samband med att femtioårsdagen av Algeriets självständighet firades i november 2012 fick Poul Møller tillsammans med två andra danskar en algerisk orden för sitt stöd till kampen mot den franska imperialismen.

I Sverige var situationen något annorlunda. Det faktum att Sverige inte var med i Nato ledde till att FLN kunde ha en officiell representant i Stockholm. Under åren 1958 till 1962 publicerades tidskriften *Det fria Algeriet* av Algeriska informationsbyrån. Inom den svenska vänstern var det främst inom den socialistiska akademikergruppen Clarté och den socialdemokratiska studentföreningen Laboremus. Sköld Peter Matthis är välkänd i den svenska vänstern och var då aktiv i Clarté. Han greps under stor uppmärksamhet i medierna 1965 på Hötorget i Stockholm för att ha protesterat mot kriget i Vietnam och har allt sedan dess varit aktiv i vänstern och anti-imperialistiska rörelser. Han berättar i intervjun om hur Clarté uppmärksammade Henri Allegs redan nämnda bok. Speciellt minns han en algerisk student som var medlem i FLN och som gjorde starkt intryck.

När det nu gått 50 år sedan Algeriet blev självständigt, kan det vara dags att summera både landets utveckling och vänsterns försök att både påverka men främst organisera solidaritet med kampen. Både Birchalls stora urval av material och Kellers bok bidrar med viktiga beståndsdelar i en bedömning av den radikala vänsterns positiva insatser men också dess illusioner. Den enda rimliga slutsatsen är att lambertisterna å sin sida överdrev MNA:s betydelse både som faktor i den algeriska kampen och som ett slags arbetarparti. Det innebär dock inte att den andra sidan i den delade Fjärde Internationalen kan gå fri från kritik.

Även om Pablo och ledare och militanter i Frankrike riskerade livet i ett konspirativt och illegalt arbete för FLN:s räkning, vilket framstår som en heroisk insats på rätt sida, motiverades detta av betydande illusioner om FLN:s ledning. Pablo och hans anhängare var övertygade om att det fria Algeriet skulle bli en arbetarstat och att det spontant skulle ske en radikaliserings hos de som ledde kampen. Känns det igen? Dagens Fjärde Internationalen har knappast förvalt arvet efter den tidiga Fjärde Internationalen, däremot framstår man fortfarande som förvaltare av Pablos och Franks illusioner om FLN, men nu med andra adressater.

POM

Lästips – se [Algeriet](#) (med bl a flera böcker om befrielsekriget)